

Sygn. akt VU 2013/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 marca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku

V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Krupińska

Protokolant: Anna Matwiejuk

po rozpoznaniu w dniu 19 lutego 2013 roku w Białymstoku

sprawy S. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę

na skutek odwołania S. N.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 17 października 2012 roku

Nr (...)

Zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje S. N. wcześniejszą emeryturę poczynając od 1 stycznia 2013 roku

Sygn. akt VU 2013/12

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 17 października 2012 roku wydaną na podstawie art. 184 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r., Nr 153 poz. 1227 z późn. zm.) w związku z § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 Nr 8, poz. 43 ze zm.) odmówił S. N. prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca nie spełnia warunków przewidzianych w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, bowiem na dzień 1 stycznia 1999 roku nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w tych warunkach, a jedynie 9 lat 1 miesiąc i 17 dni. Ponadto S. N. nie udokumentował rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem ustalenia prawa do emerytury.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił, jako pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia odwołującego w PGR B. od dnia 4 sierpnia 1980 roku do dnia 31 maja 1989 roku, ponieważ w świadectwie pracy wykazano zatrudnienie na stanowisku mechanik – kombajnista, zaś w przepisach resortowych (powołanych powyżej) takiego stanowiska nie uwzględniono. Zdaniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z uwagi na brak w świadectwie pracy odwołującego zastrzeżenia o pracy w szczególnych warunkach nie można dokonać zaliczenia także okresu pracy w PGR B. od dnia 1 czerwca 1989 roku do dnia 31 maja 1993 roku. Ponadto ze świadectwa pracy z tego okresu zatrudnienia odwołującego wynika, że był on zatrudniony, jako mechanik-aktorzysta, a z dokumentacji posiadanych przez ZUS wynika, iż było to zatrudnienie na stanowisku mechanik – kombajnista. Także nie uznano odwołującemu okresu zatrudnienia w (...) od 20 lipca 1993 roku do dnia 31 stycznia 1995 roku, gdyż tak, jak poprzednio ze świadectwa pracy S. N. nie wynikało zatrudnienie w szczególnych warunkach oraz istnieje sprzeczność z dokumentacją ZUS, co do opisu stanowiska.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył S. N., który wniósł o ustalenie, że w okresach: od dnia 1 stycznia 1985 roku do dnia 31 maja 1989 roku, od dnia 1 czerwca 1989 roku do dnia 31 maja 1993 roku oraz od dnia 20 lipca 1993 roku do dnia 31 stycznia 1995 roku pracował w szczególnych warunkach, czym uzyskał wymagany 15 letni staż pracy i na tej podstawie wniósł o przyznanie mu wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. w odpowiedzi na odwołanie S. N. wskazał na brak piętnastoletniego okresu pracy w szczególnych warunkach i nie udokumentowanie rozwiązania stosunku pracy, a następnie podtrzymał stanowisko zajęte w sprawie i wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie, dlatego zaskarżona

decyzja podlegała zmianie.

Zgodnie z art. 184 cytowanej na wstępie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku

z § 4 powołanego na wstępie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia

w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych

do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat

– dla mężczyzn wynoszący 15 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 – 20 lat dla kobiet, 25 lat dla mężczyzn. Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa, a co istotne od dnia 1 stycznia 2013 roku wyeliminowano warunek rozwiązania stosunku pracy w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Natomiast art. 32 ust. 2 wyżej wymienionej ustawy stanowi, że dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ustępie 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

W tym też zakresie należy stosować przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zgodnie z § 3 i 4 wyżej wymienionego Rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie A nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat

dla mężczyzn oraz posiada wymagany okres zatrudnienia 20 lat pracy dla kobiet oraz 25 lat pracy dla mężczyzn, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Okolicznością bezsporną w niniejszej sprawie jest to, że odwołujący osiągnął wiek uprawniający do ubiegania się o przyznanie emerytury zgodnie z § 3 i 4 wyżej wymienionego Rozporządzenia, bowiem urodził się on w dniu 2 sierpnia 1952 roku, a więc ukończył 60 lat. Nadto S. N. wykazał wymagany przepisami okres składkowy i nieskładkowy wynoszący na dzień 1 stycznia 1999 roku 25 lat i 28 dni, a także nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. W niniejszej sprawie kwestią sporną jest zaliczenie odwołującemu okresu pracy w szczególnych warunkach od dnia 1 stycznia 1985 roku do dnia 31 maja 1989 roku, od dnia 1 czerwca 1989 roku do dnia 31 maja 1993 roku oraz od dnia 20 lipca 1993 roku do dnia 31 stycznia 1995 roku, czym uzyskalby wymagany piętnastoletni okres pracy w warunkach szczególnych.

W tym miejscu wskazać należy, że z uwagi na zmianę art. 184 ust. 2 art. Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r., Nr 153 poz. 1227 z późn. zm.) Ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 637, z dnia 6 czerwca 2012 r.) z treści tego przepisu z dniem 1 stycznia 2013 roku wyeliminowano warunek rozwiązania stosunku pracy w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Tym samym okoliczność ta, nie stanowi już okoliczności spornej w niniejszej sprawie.

Organ rentowy decyzją z dnia 17 października 2012 roku odmówił uznania za pracę w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia odwołującego w PGR B. od dnia 4 sierpnia 1980 roku do dnia 31 maja 1989 roku, z uwagi na nie uwzględnienie zajmowanego przez odwołującego stanowiska w wyżej powołowanym Rozporządzeniu (k. 15 załączonych akt ZUS numer 001028448) oraz rozbieżność w opisie stanowisk (k. 17 akt ZUS), z którego wynika, że wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku mechanik – kombajnista, również z tych powodów nie zaliczono okresów pracy w PGR B. od dnia 1 czerwca 1989 roku do dnia 31 maja 1993 roku (k. 18) oraz w (...) od dnia 20 lipca 1993 roku do dnia 31 stycznia 1995 roku (k. 19).

Wstępnie należało podkreślić, że stosownie do treści art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS podstawą ustalenia zatrudnienia w szczególnych warunkach są przepisy dotychczasowe. Wykładni pojęcia „przepisy dotychczasowe” dokonał Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 13 lutego 2002r., III ZP 30/01 (OSNAPiUS 2002/10/243), wskazując na niektóre przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., z wyłączeniem tych, które zobowiązywały ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralne związki spółdzielcze do ustalenia wykazu stanowisk pracy w podległych im zakładach pracy. Sąd Najwyższy stwierdził, że odesłanie do „przepisów dotychczasowych” w kwestii wykazów obejmujących świadczenie pracy w warunkach szczególnych, zawarte w art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nie obejmuje przepisów kompetencyjnych § 1 ust. 2-3 rozporządzenia. Odesłanie odnosi się więc tylko do „wieku emerytalnego, rodzajów prac, stanowisk, warunków” uprawniających do wcześniejszej emerytury. To pozwala na wniosek, że „przepisy dotychczasowe”, o których mowa w odesłaniu, to § 2 ust. 1 Rozporządzenia stanowiący, iż okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy; § 4-8a określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazie A i B stanowiących załącznik do rozporządzenia oraz § 9-15 dotyczące wieku emerytalnego i warunków przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze. Tym samym wykonywanie pracy na stanowisku określonym w zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w wykazach A i B, stanowiących załącznik do rozporządzenia nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20.10.2005r., I UK 41/05, OSNP 2006/19-20/306). Podsumowując, wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których wyżej wymienionym osobom przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, tj. cytowanego powyżej rozporządzenia.

Zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie stanowiskiem świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych, o którym mowa w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W sytuacji braku wymaganego świadectwa pracy w warunkach szczególnych wystawionego przez pracodawcę, Sąd może prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy praca wykonywana przez stronę, była wykonywana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia, czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych w załącznikach 1 lub 2 do rozporządzenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 4.11.2008r., III AUa 3113/08, Lex nr 552003). Z drugiej strony posiadanie świadectwa pracy potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych nie wiąże organu rentowego i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 2 i 4 Rozporządzenia. Świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym, ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast omawiane świadectwo pracy traktuje się w postępowaniu sądowym, jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno, co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 maja 2004r., III UK 31/04, OSNP z 2005/1/13 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 września 2008r., III AUa 795/08, OSAB 2008/4/60).

Odnosząc się do powyższego należało ustalić, czy w spornym okresie wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku traktorzysty, kierowcy ciągników, alternatywnie kierowcy kombajnów. Z wykazu A rozporządzenia, Działu VIII, pkt 3 wynika, że do prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego zaliczono pracę kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych.

Wobec rozbieżności w dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy oraz aktach ZUS za powyższy sporny okres zatrudniania, Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe. Odwołujący przesłuchiwany w charakterze strony zeznał, że od 1985 roku do 1989 roku (około 4,5 roku) pracował w warunkach szczególnych, jako traktorzysta, kombajnista i podczas całego okresu spornego nigdy nie był mechanikiem. Wskazał, że od miesiąca października do maja wykonywał pracę przy produkcji zielonek, rozwodził paszę po mieszalniach i pracował przy transporcie węgla. S. N. zeznał, że zatrudniony był faktycznie na stanowisku traktorzysty, kombajnisty i w trakcie okresu zimowego jeździł ciągnikiem, przeważnie przy wywozie gnojowicy, przy transporcie słomy oraz jeździł beczkowozem o pojemności 10.000 litrów. Zeznał także, że w (...) pracował jako kierowca ciągnika, a czasem jako kombajnista w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zeznania odwołującego potwierdzili świadkowie: E. B., J. K. (1) i J. K. (2) (k. 26-27 akt sprawy).

J. K. (2) zeznał, że w latach 1969 – 1993 pracował w Państwowym Gospodarstwie Rolnym B. (...) Zakład Rolny w B., początkowo, jako elektryk a końcowo, jako kierownik zakładu i bezpośredni przełożony odwołującego. Wówczas, kiedy tam pracował, w roku 1980 przyjęto do pracy także odwołującego, który w okresie jego zatrudnienia do 1988-1989 roku prowadził sieczkarnię samojezdną wyposażoną w silnik spalinowy, służącą do koszenia różnych traw. Świadek ten zeznał, że praca odwołującego była zatrudnieniem w szczególnych warunkach ze względu na huk, wysoką temperaturę, warunki pracy, w polu, odległość od zakładu pracy. J. K. (2) zeznał, że S. N. w okresie zbioru zielonek - od października do maja - obsługiwał sieczkarnię, był kierowcą ciągnika z dwoma przyczepami typ C 360, zaś w okresie żniw jeździł kombajnem. Ciągnikiem tym odwołujący przewoził węgiel oraz susz do mieszalni PGR, (...). Świadek ten, w zakresie stanowiska zajmowanego przez odwołującego zeznał, że w tamtym okresie S. N. zatrudniony był, jako traktorzysta mechanik pomimo, iż zakład zatrudniał wyspecjalizowanego mechanika. Ponadto J. K. (2) zeznał, że w opisie stanowiska dodawano mechanika, żeby pracownik mógł wykonać również drobne prace z zakresu mechaniki, w trakcie wykonywania pracy na polu (k. 26 akt sprawy).

Świadek E. B. pracował PGR B. (...) Zakład Rolny w P., jako kierownik tego zakładu i bezpośredni przełożony odwołującego. Świadek ten zeznał, że S. N. pracował, jako kierowca traktora i kombajnista w pełnym wymiarze czasu

pracy. Zeznał, że odwołujący pracę na ciągniku wykonywał stale, zaś stanowisko mechanika, do zajmowanego przez niego stanowiska pracy dopisywało się, aby pracownik w przypadku awarii maszyny mógł wykonać drobne prace naprawcze, typu wymiana lemiesza. Tak jak świadek J. K. E., że Zakład Rolny w P. zatrudniał mechaników specjalistów, którzy pracowali tylko w warsztacie, dlatego odwołujący nigdy nie był w tym zakładzie mechanikiem (k. 26-27 akt sprawy).

Świadek J. K. (1) w latach 1993- 2003 roku pracował w Zakładzie Rolnym w H., który następnie przekształcił się w (...), jako kierownik zakładu rolnego i bezpośredni przełożony odwołującego. W tym okresie, S. N. zatrudniony był, jako traktorzysta i jeździł ciągnikiem Ursus(...). Świadek ten, podobnie jak i pozostali świadkowie zeznał, że osobom zatrudnionym na stanowisku odwołującego dopisywano podwójne stanowisko w angażu, aby pracownicy ci mogli bez udziału ekipy technicznej wykonać naprawy maszyn, w trakcie pracy w polu, zaś jako mechaników zatrudniano osoby do prac w warsztacie. Ponadto J. K. (1) wskazał, że praca na kombajnie, którą wykonywał S. N. jest pracą w szczególnych warunkach, gdyż nie było w nich klimatyzacji i cała chemia z uprawy roślin dostawała się do kabiny. Świadek ten zeznał także, że odwołujący nawet w okresie zimy wykonywał pracę traktorzysty, transportując zboże, warchlaki, bydło i paszę (k. 27 akt sprawy).

Sąd dał wiarę powyższym zeznaniom, gdyż w ocenie Sądu polegają one na prawdzie. Zeznania świadków wzajemnie się uzupełniają i pokrywają, są logiczne i w znacznym stopniu potwierdzają zeznania odwołującego. Świadców byli zatrudnieni w tym samym okresie, co odwołujący, byli jego bezpośrednimi przełożonymi i orientowali się, co do wykonywanych przez niego czynności. Dlatego też, zdaniem Sądu zeznania świadków stanowią pełnowartościowy, wiarygodny dowód i na nich Sąd oparł swoje ustalenia w sprawie.

Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że o uznaniu zatrudnienia za pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie decyduje treść dokumentów wystawianych przez pracodawcę, ale charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1998r., II UKN 570/97, OSNAPiUS 1999 nr 6, poz.213; z dnia 22 marca 2001 r., II UKN 263/00, OSNAPiUS 2002 nr 22, 553).

Ponadto Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 28 kwietnia 2010 r., I UK 337/09 (LEX nr 601991) i z dnia 12 maja 2010 r., I UK30/10 (LEX nr 590314) wyraził pogląd, iż o uznaniu stanowiska zatrudnienia jako pracy w szczególnych warunkach przesądza nie nazwa stanowiska, użyta przez pracodawcę w świadectwie pracy odpowiadająca lub nieodpowiadająca nomenklaturze zawartej w rozporządzeniu wykonawczym właściwego ministra, lecz pozytywna weryfikacja dokumentu pod kątem zgodności rzeczywiście wykonywanej przez pracownika pracy z ustawowymi wymaganiami.

Odnosząc powyższe uwagi do stanu faktycznego w przedmiotowej sprawie stwierdzić należy, iż postępowanie dowodowe przeprowadzone w niniejszej sprawie wykazało, że S. N. w całym spornym okresie pracował na stanowisku traktorzysty, kierowcy ciągników i kombajnów.

Należy podkreślić, iż praca kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych zgodnie z działem VIII, pkt. 3 wykazu A cytowanego powyżej Rozporządzenia uprawnia do niższego wieku emerytalnego.

Uwzględniając powyższy sporny okres zatrudnienia łącznie z dotychczas uznanym w wymiarze 9 lat, 1 miesiąca i 17 dni należy wskazać, że łączny staż pracy S. N. w warunkach szczególnych wyniósłby ponad wymagane ustawą 15 lat.

Reasumując Sąd uznał, iż wnioskodawca udowodnił, co najmniej 15 – letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach, udowodnił na dzień 1.01.1999 roku, ogólny staż pracy wynoszący 25 lat, jak również ukończył 60 lat.

Dlatego Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał S. N. prawo do emerytury w obniżonym wieku poczynając 1 stycznia 2013 roku, to jest od daty zniesienia wymogu udokumentowania rozwiązania stosunku pracy.

Z tych wszystkich powodów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.